

Кузнєцова Г.О.,
кандидат економічних наук, докторант,
Міжнародний університет бізнесу і права

Kuznyetsova Galina,
Candidate of Economic Sciences, Doctoral Candidate,
International University of Business and Law

РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ЕНЕРГОРЕСУРСІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Кузнєцова Г.О. Регіональний ринок енергоресурсів та особливості його регулювання. У статті досліджено теоретичні аспекти регулювання регіонального ринку енергоресурсів. Обґрунтовано сучасне уявлення складних взаємозв'язків різних елементів життєдіяльності, що визначають сталий розвиток, фундаментальною основою якого є енергія. Проведено теоретичний аналіз літератури, що стосується проблем дослідження регіональних ринків енергоресурсів, який показав не тільки значущість і високий рівень актуальності цих проблем для нормальної життєдіяльності всіх верств, груп та вікових спільнот населення, але й тісні зв'язки місцевих і глобальних аспектів енергозабезпечення. Обґрунтовано, що визначальним елементом регіональної енергетичної політики є інвестиційний складник. Відзначено необхідність акцентування особливих вимог до регіонального управління сучасними ринками енергетичних ресурсів, що не забезпечується сучасними концепціями механізму функціонування господарюючих суб'єктів внаслідок ігнорування ними інтеграційних тенденцій саморозвитку предмета дослідження. Запропоновано трьохелементну концепцію індустріального розвитку регіону. Визначено ключові критерії структурно-інвестиційної політики на мезорівні. Класифіковано об'єкти регіональної енергетичної політики. Обґрунтовано вимоги, що пред'являються до регіональної енергетичної політики, та основні напрями забезпечення її реалізації. Досліджено аналогічні вимоги, що пред'являються до державної політики енергетики. Для досягнення основних цілей і реалізації пріоритетів регіональної енергетичної політики визначено функції регіональних органів управління енергетичним господарством. Розроблено завдання регіональної енергетичної політики в межах взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій та індивідуальних підприємств у сфері енергетики. Визначено основні цілі, на які нині мають бути спрямовані регіональні аспекти енергетичної політики України.

Ключові слова: регіональний ринок енергоресурсів, регіональна енергетична політика, інвестиційний складник, регіональна економіка, сталий розвиток, відновлювана енергетика, паливно-енергетичний комплекс, структурно-інвестиційна політика, енергетичний комплекс.

Кузнєцова Г.А. Региональный рынок энергоресурсов и особенности его регулирования. В статье исследованы теоретические аспекты регулирования регионального рынка энергоресурсов. Обосновано современное представление сложных взаимосвязей различных элементов жизнедеятельности, определяющие устойчивое развитие, фундаментальной основой которого является энергия. Проведен теоретический анализ литературы, касающейся проблем исследования региональных рынков энергоресурсов, который показал не только значимость и высокий уровень актуальности этих проблем для нормальной жизнедеятельности всех слоев, групп и возрастных общностей населения, но и тесные связи местных и глобальных аспектов энергообеспечения. Обосновано, что определяющим элементом региональной энергетической политики является инвестиционная составляющая. Отмечена необходимость акцентирования особых требований к региональному управлению современными рынками энергетических ресурсов, что не обеспечивается современными концепциями механизма функционирования хозяйствующих субъектов вследствие игнорирования ими интеграционных тенденций саморазвития предмета исследования. Предложена трехэлементная концепция индустриального развития региона. Определены ключевые критерии структурно-инвестиционной политики на мезоуровне. Классифицированы объекты региональной энергетической политики. Обоснованы требования, предъявляемые к региональной энергетической политике, и основные направления ее реализации. Исследованы аналогичные требования, предъявляемые к государственной политике энергетики. Для достижения основных целей и реализации приоритетов региональной энергетической политики определены функции региональных органов управления энергетическим хозяйством. Разработаны задачи региональной энергетической политики в рамках взаимодействия органов исполнительной власти, органов местного самоуправления, предприятий, организаций и индивидуальных предпринимателей в сфере энер-

гетики. Определены основные цели, на которые должны быть направлены региональные аспекты энергетической политики Украины.

Ключевые слова: региональный рынок энергоресурсов, региональная энергетическая политика, инвестиционная составляющая, региональная экономика, устойчивое развитие, возобновляемая энергетика, топливно-энергетический комплекс, структурно-инвестиционная политика, энергетический комплекс.

Kuznyetsova Galina. Regional energy market and peculiarities of its regulation. The development of the regional energy market as a subsystem of the regional economy in modern conditions requires new approaches and technologies to manage their development, based on knowledge, the latest achievements of the economy and world experience. This necessitates the search for new effective tools for regulating the development of the regional energy market; contribute to the identification of existing in each region of competitive advantages that reflect the specifics of the regional potential. The development of the regional market is largely determined by the quality of management at the local level, depends on the ability of management personnel to effectively use available resources and solve existing problems. Thus, the development of theoretical and methodical bases of strategic management developing a regional energy market-based energy policy is an urgent problem both in theoretical and practical aspects, designed to provide productive use of the existing energy potential of the region, to contribute to the realization of the opportunities offered by the external environment. All of the above and caused the relevance of this study. The article deals with the theoretical aspects of regulation of the regional energy market. The modern representation of complex interrelations of various elements of life activity defining sustainable development which fundamental basis is energy is proved. The theoretical analysis of the literature concerning the problems of research of regional energy markets, which showed not only the importance and high level of relevance of these problems for the normal life of all layers, groups and age communities of the population, but also the close relationship of local and global aspects of energy. It is proved that the defining element of the regional energy policy is the investment component. The necessity of accentuation of special requirements to regional management of modern markets of energy resources that is not provided by modern concepts of the mechanism of functioning of economic entities owing to ignoring by them of integration tendencies of self-development of a subject of research is noted. A three-element concept of industrial development of the region is proposed. The key criteria of structural and investment policy at the meso-level are defined. The objects of regional energy policy are classified. The requirements for the regional energy policy and the main directions of its implementation are substantiated. Similar requirements to the state energy policy are investigated. To achieve the main goals and priorities of the regional energy policy, the functions of regional energy management bodies are defined. The tasks of regional energy policy in the framework of interaction of Executive authorities, local governments, enterprises, organizations and individual entrepreneurs in the field of energy have been developed. The main goals for which the regional aspects of Ukraine's energy policy should be directed are defined.

Key words: regional energy market, regional energy policy, investment component, regional economy, sustainable development, renewable energy, fuel and energy complex, structural and investment policy, energy complex.

Актуальність проблеми. Для розвитку регіонального ринку енергоресурсів як підсистеми регіональної економіки в сучасних умовах потрібні нові підходи і технології управління їх розвитком, засновані на знаннях, останніх досягненнях економіки та світовому досвіді. Це зумовлює необхідність пошуку нових ефективних інструментів регулювання розвитком регіонального ринку енергоресурсів, які сприяють виявленню наявних у кожному регіоні конкурентних переваг, що відображають специфіку регіонального потенціалу.

Розвиток регіонального ринку значною мірою зумовлюється якістю управління на місцевому рівні, залежить від здатності управлінських кадрів ефективно використовувати наявні ресурси і вирішувати наявні проблеми.

З практичного погляду, застосування стратегічного управління розвитком ринку енергоресурсів є дієвим засобом формування ефективної державної енергетичної політики, що поєднує опору на ринкові механізми з заходами державного впливу і дозволяє забезпечити поєднання федеральних і регіональних інтересів, розроблення оптимальних варіантів структурних перетворень економіки регіону, мобілізувати необхідні для здійснення структурних змін ресурси. Доцільність

застосування стратегічного підходу до управління розвитком ринку енергоресурсів регіону також викликана необхідністю проведення ефективної енергетичної політики, зростаючою економічною самостійністю українських регіонів і переведенням на якісно новий рівень відповідальності органів влади.

Таким чином, розроблення теоретичних і методичних основ стратегічного управління розвитком регіонального ринку енергоресурсів на основі енергетичної політики є актуальним завданням як у теоретичному, так і в практичному аспектах, покликаним забезпечити продуктивне використання наявного енергетичного потенціалу регіону, сприяти реалізації можливостей, що надаються зовнішнім середовищем. Усе вищезазначене і зумовило актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням стратегічного управління розвитком регіонального ринку енергоресурсів на основі енергетичної політики присвячено праці вітчизняних і зарубіжних науковців –

В.А. Агеева, О.М. Білоусова, Б.В. Гаприндашвілі, Е.Г. Гашо, Г.Є. Жуйкова, В.В. Деджули, А.Г. Златопольського, В.С. Кудлай, В.Р. Купчака, В.Р. Лірника, С.В. Нараєвського, Г.Г. Півняка, С.В. Прохорчук, Н.В. Сергеева, О.В. Тарасова, С.Я. Цимбалюка та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасних теоретико-практичних аспектів стратегічного управління розвитком регіонального ринку енергоресурсів на основі вдосконалення енергетичної політики на мезорівні.

Результати дослідження. Сучасні теоретичні уявлення стратегічного менеджменту в силу процесів глобалізації, які стрімко розвиваються, наполегливо рекомендують враховувати взаємозв'язки загальносвітових, державних і регіональних ринків, тим більше що роль енергії і, відповідно, енергоресурсів постійно зростає.

На рис. 1 наводиться сучасне уявлення складних взаємозв'язків різних елементів життєдіяльності, що визначають сталий розвиток. Енергія в цій системі виступає разом із водою, природним середовищем і їжею фундаментальною основою. Проведений теоретичний аналіз літератури, що стосується проблем дослідження регіональних ринків енергоресурсів, показав не тільки значущість і високий рівень актуальності цих

проблем для нормальної життєдіяльності всіх верств, груп та вікових спільнот населення, але й тісні зв'язки місцевих і глобальних аспектів енергозабезпечення.

При цьому еволюція структури світового та вітчизняного енергетичного балансу постійно змінюється у бік використання більш ефективних енергетичних ресурсів. Вуглеводневе паливо (нафта і природний газ) займають провідне положення і за прогнозами залишаться в такій ролі все це століття.

Ми відзначаємо необхідність акцентування особливих вимог до регіонального управління сучасними ринками енергетичних ресурсів, що не забезпечується сучасними концепціями механізму функціонування господарюючих суб'єктів внаслідок ігнорування ними інтеграційних тенденцій саморозвитку предмета дослідження.

Висунута в статті гіпотеза про формування та розвиток енергоресурсів ґрунтується на врахуванні низки положень:

- входження українців у ринкову життєдіяльність гальмується їхньою інституційною неготовністю до нових форм підприємництва;

- взаємодія суспільства та суб'єктів господарювання у паливно-енергетичному комплексі стрімко змінюється останніми роками значною мірою тому, що саме цей сектор економіки найбільшою мірою набув глобальних (загальносвітових) ринкових характеристик.

Ми висунули припущення про те, що формування і розвиток енергоресурсів повинні бути доповнені розвитком форм енергетичної політики на ринках енергетичних ресурсів в масштабі регіонів і країни.

Формування енергетичної політики на державному і, головне, регіональному рівнях, на наш погляд, є однією з найважливіших складових частин сучасного етапу реформування паливно-енергетичного комплексу в Україні. Держава, використовуючи цей інструмент, здійснює управління не тільки окремими галузями і підприємствами, але і всім ринковим середовищем, з метою підвищення їх комерційної та бюджетної ефективності. Загалом, на нашу думку, концепція індустріального розвитку повинна складатися з трьох взаємодіючих і взаємозалежних елементів:

- конкурентне середовище з відповідною інституційною інфраструктурою;

Рис. 1. Взаємозв'язок структурних та інституційних елементів сталого розвитку

Джерело: систематизовано автором на основі [2; 10]

– підприємства, перетворені в межах процесу реструктуризації та адаптовані до умов конкурентного середовища;

– політика, що являє собою інструмент державного регулювання. У межах останньої встановлюються пріоритети розвитку, а також механізми і розміри підтримки відповідної галузі та підприємств.

Відмова від системи централізованого планування та адміністративно-командного управління призвела до посилення регіоналізації в економіці [8].

Проблема формування та реалізації енергетичної політики тісно пов'язана з визначенням місця і ролі в економіці органів управління різних рівнів ієрархії. Дійсно, хоча ринковий механізм і забезпечує ефективне використання ресурсів, у ряді ситуацій він виявляє свою «недостатність» з точки зору досягнення максимальної можливої ефективності. У цих випадках необхідне втручання держави. Воно повинно реалізовуватися за такими напрямками:

– задоволення потреб у громадських благах, що включають національну оборону, громадський порядок, контроль стану навколишнього середовища, освіти, охорону здоров'я та ін.;

– усунення негативних і стимулювання позитивних побічних наслідків економічної діяльності. Негативний результат повинен спричинити собою додаткове оподаткування виробника, пряме адміністративне втручання і т. п. Для спонукання виникнення позитивних ефектів використовуються податкові пільги та субсидії;

– ліквідація асиметричності в інформаційному обслуговуванні учасників ринку, що призводить до неефективного розподілу ресурсів;

– забезпечення вільного всередині і міжгалузевого переливу капіталів.

У західній літературі, присвяченій державному регулюванню, до переліку економічних функцій уряду включається [5]:

– забезпечення правової бази функціонування ринкової системи;

– формування конкурентного середовища і захист конкуренції;

– перерозподіл доходів;

– стабілізація економіки, тобто контроль рівнів зайнятості та інфляції (зумовлених кон'юнктурними коливаннями) і необхідні коригувальні впливи, а також стимулювання економічного зростання.

Практично жодна з перерахованих вище функцій безпосередньо не відноситься до розглянутої енергетичної політики. Виняток – забезпечення економічного зростання. Однак це скоріше її мета і/або результат.

Різні фактори економічного зростання можуть визначатися збільшенням загального обсягу реального валового національного продукту (ВВП) чи чистого національного продукту (ЧНП) за певний період або його зміною в перерахунку на душу населення. Використання того чи іншого вимірника дозволяє, на наш погляд, розділити пріоритети державної та регіональної енергетичної політики. Перший, безумовно, є характеристикою розвитку держави, а другий – найважливішим показником на рівні регіону (він, насамперед, свідчить про успішність енергетичної політики як основи функціонування регіональної економіки).

Для того щоб механізм реалізації енергетичної політики був досить дієвим, на наше переконання, необхідно:

– розділити повноваження органів управління відповідно до енергетичної політики;

– виділити об'єкти, функціонування і розвиток яких регламентується державними та регіональними політиками.

Регіональна енергетична політика, безсумнівно, є складовою частиною державного аналога, при цьому до неї пред'являються специфічні вимоги та обмеження. Зокрема, вона визначається виходячи із напрямків та темпів соціально-економічного розвитку регіону, величини його бюджету, характеристик внутрішнього конкурентного середовища, екологічної обстановки, ресурсного потенціалу, а також з урахуванням власної інвестиційної політики (яка одночасно є і джерелом формування та основним напрямком регіональної енергетичної політики).

У загальному випадку енергетична політика крім інвестиційної містить кілька структурних складових частин (експортно-імпорту, податкову, кредитну і т. п.), що дозволяють цілеспрямовано впливати на досягнення поставлених цілей (рис. 2 і рис. 3). Відзначимо, що найбільш часто використовуються податкові можливості регулювання (зокрема, для пом'якшення циклічних криз виробництва і збільшення стійкості розвитку економіки). У максимальному ступені потенціал податків повинен бути задіяний в інвестиційній сфері за допомогою непрямого державного регулювання.

Структурно-інвестиційна політика не є суто ринковим інструментом і тому повинна здійснюватися державою як ринковими, так і адміністративними методами. При визначенні напрямів інвестування необхідно враховувати такі критерії [4]:

– забезпечення платоспроможного попиту (і його зростання) на продукцію інвестованого виробництва;

– мінімізацію капіталомісткості інвестиційних проєктів;

– мінімально можливі інвестиційні та виробничі цикли проєктів;

– максимально можливий прибуток на вкладений капітал;

– максимальну величину технологічного ланцюжка попиту в результаті здійснення інвестиційного проєкту.

Природно, що інвестиції будуть найбільш ефективні, якщо кожне рішення в цій сфері буде відповідати всім критеріям без винятку. Передбачається, що це можливо, якщо відповідні рішення будуть прийматися щодо конкретних підприємств або їх груп, але не по всій галузі та підгалузі.

Практика показує, що визначальним елементом регіональної енергетичної політики є інвестиційний складник [4]. Він формується на базі своїх аналогів суб'єктів господарювання цього територіального утворення, включаючи державні організації та установи (рис. 4). Останні схильні до впливу зовнішніх факторів, одним з яких є енергетична політика регіону.

Під час розроблення інвестиційної політики прийнято виділяти крім традиційних прямих і портфельних інвестицій також:

– нефінансові (негрошові) – у формі вкладення прав, ліцензій, ноу-хау, майна в інвестиційний проєкт, підприємство, бізнес;

– інноваційні – здійснювані з метою впровадження на підприємстві вже створених технологічних нововведень.

Дані види інвестицій є найважливішими для реалізації енергетичної політики в регіоні та впливу на господарюючого суб'єкта, однак саме для них система підтримки на різних рівнях є недостатньою.

Інвестиційна стратегія підприємства являє собою діяльність з обґрунтування і використання найбільш ефективних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу [7]. Для її виконання розробляється програма, що складається з інвестиційних проєктів, згрупованих за галузевим, регіональним і іншим привабливим для інвестицій принципом.

Відзначимо, що нині поділ повноважень по об'єктах між державною і регіональною політикою в інвестиційно-фінансовій сфері досить складний та суперечливий. Допомога господарюючим суб'єктам у розвитку їх виробництв і просуванні продукції на ринках здійснюється, перш за все, за рахунок проведення регіональної протекціоністської політики. Можна припустити, що в умовах неефективного виконання державних законів

саме місцева влада повинна приймати відповідні економічні рішення.

Основою для підтримки інвестиційної політики тих чи інших господарюючих об'єктів (створення їм сприятливих умов розвитку і, відповідно, формування обмежувальних заходів для конкурентів) може бути оцінка витрат різних підприємств галузі. Вибір даного фактору обґрунтовується наступним. Підприємство з найменшими витратами за інших рівних умов є більш ефективним. Під економічною ефективністю будемо розуміти відповідно до економічної теорії «отримання даного обсягу продукції при найменших витратах рідкісних ресурсів, причому як продукція, так і застосовувані ресурси вимірюються у вартісному вираженні» [1].

Теоретично передбачається, що у конкурентній ринковій системі забезпечується оптимальний розподіл ресурсів для виробництва кожного з безлічі товарів і послуг. Проте цей висновок не враховує пов'язаних з виробництвом і споживанням товару (послуги) побічних ефектів. Останні виникають, коли в процесі виробництва частина витрат переходить до третьої сторони (тобто не споживачам і не виробникам цієї продукції).

Найбільш очевидні ефекти такого роду – екологічні проблеми.

Тут нерідко має місце наступний ланцюжок явищ. В ряду господарюючих об'єктів тієї чи іншої спрямованості з'являється підприємство, яке за рахунок мінімізації витрат стає найбільш конкурентоспроможним. Однак дані мінімальні витрати досягаються в значній мірі за рахунок виникнення побічних екологічних ефектів. У цій ситуації для нормалізації становища регіональні органи управління можуть використовувати податкове або адміністративно-законодавче регулювання. Причому на підприємстві, з високою частотою ймовірності, витрати будуть зростати, що зробить його функціонування менш ефективним, а, отже, його конкурентоспроможність знизиться.

Інструментами регіональної енергетичної політики можуть бути також такі класичні способи підтримки і розвитку підприємств, як державне та регіональне замовлення, трансфертні платежі.

У загальному випадку регіональна енергетична політика повинна бути побудована індивідуально в залежності від типу господарюючого суб'єкта (рис. 5).

Підприємства – лідери ринку (монополісти) цілком самодостатні і навіть розширюють свій вплив. Проблемні підприємства є зоною інтересів органів з фінансового оздоровлення і банкрутства, кредиторів, комітету з управління

Рис. 2. Вимоги, що пред'являються до енергетичної політики України, та основні напрями забезпечення її реалізації

Джерело: складено автором

державним майном, монополістів, персоналу і т. д. водночас стабільні підприємства залишаються ніби в «мертвій зоні». Однак, на нашу думку, саме підтримка даних підприємств має бути стратегічним напрямком регіональної енергетичної політики.

Основним завданням формування регіонального енергетичного ринку є забезпечення соціально-економічного розвитку території будь-якого рівня шляхом ефективного, надійного і безпечного енергозабезпечення при мінімальних витратах суспільства і при прийнятному рівні техногенного впливу на навколишнє середовище. Ця задача постійна незалежно від змін, викликаних різними економічними, політичними, соціальними, технічними та іншими факторами.

Як показує аналіз, більшість регіонів України не забезпечені в достатньому обсязі енергоресурсами [3] і з часом їх дефіцитність буде зростати. Відповідно регіональна політика повинна враховувати принципи відмінності умов енергозабезпечення і структури паливно-енергетичного балансу регіонів.

Досвід розвинених зарубіжних країн свідчить, що основними умовами проведення ефективної національної промислово-енергетичної політики вважається [8; 10]:

- інтернаціональний характер паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), коли на передній план виступають два рівноправних принципи: конкуренція і кооперація;
- антимонопольне законодавство, що дозволяє державі використовувати весь науково-промисловий потенціал;
- прогресивне податкове законодавство.

Досвід зарубіжних країн показує, що в міру вдосконалення ринкових структур пряме державне регулювання багато в чому замінюється різноманітними непрямыми регуляторами [11]. Але при цьому роль держави у виробленні стратегії промислово-енергетичного розвитку зростає через спільну енергетичну політику держави, бізнесу і окремих енергетичних компаній.

Регіональні аспекти енергетичної політики України наразі мають бути спрямовані на вирішення таких основних цілей:

- підвищення надійності, стійкості та ефективності функціонування енергетичного комплексу регіону, зниження собівартості виробництва електричної і теплової енергії на основі структурних, економічних і технічних удосконалень і змін;
- створення необхідних умов переходу енергетичного комплексу на інноваційний шлях розвитку за допомогою вибудовування адекватної, економічно обґрунтованої тарифної політики та залучення інвестицій для будівництва конкурентоспроможних об'єктів генерації енергії з застосуванням екологічно чистих технологій відновлюваної енергетики.
- забезпечення сприятливих умов доступу суб'єктів енергетики регіонів на оптові ринки енергоресурсів

Рис. 3. Вимоги, що пред'являються до регіональної енергетичної політики, і основні напрями забезпечення її реалізації

Джерело: складено автором

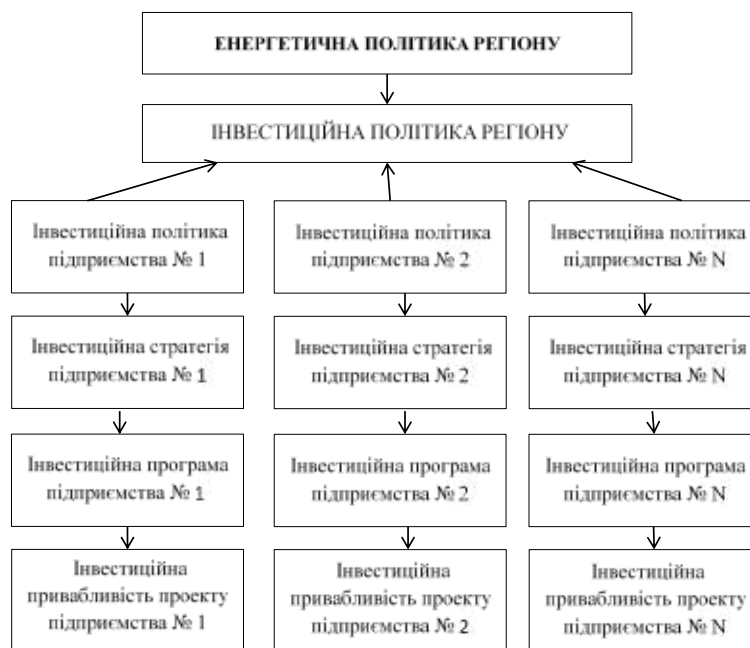

Рис. 4. Місце інвестиційного складника в структурі регіональної політики

Джерело: складено автором

України та удосконалення регіонального роздрібного ринку енергоносіїв.

Завданнями регіональної енергетичної політики в рамках взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій та індивідуальних підприємств у сфері енергетики є:

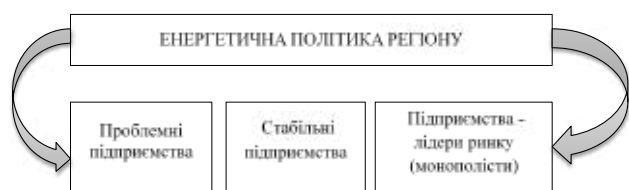

Рис. 5. Класифікація об'єктів регіональної енергетичної політики

Джерело: складено автором

– стале забезпечення населення та економіки регіону енергоносіями в достатніх обсягах;

– підвищення ефективності використання енергоресурсів, створення умов переходу економіки на енерго-ресурсноефективний шлях розвитку;

– підтримка економіки і зниження бюджетних витрат, поетапний перехід до єдиних тарифів для різних сфер економіки;

– підвищення безпеки енергетичного забезпечення об'єктів економіки та населених пунктів;

– зниження негативного екологічного впливу енергетичного комплексу на навколишнє середовище.

Реалізація регіональної енергетичної політики здійснюється за допомогою тих самих механізмів, що й енергетичної політики загалом. При цьому необхідне приведення регіонального законодавства у відповідність із державним.

Для досягнення основних цілей і реалізації пріоритетів регіональної енергетичної політики передбачається здійснення регіональними органами управління енергетичним господарством функцій у сфері:

– розроблення і реалізації регіональних енергетичних програм (в тому числі програм паливо- та енергозабезпечення, а також енергозбереження регіонів);

– проведення активної енергозберігаючої політики, створення та управління регіональними фондами енергозбереження;

– організації і регулювання теплопостачання, модернізації та раціоналізації теплового господарства та теплопостачання споживачів житлово-комунального комплексу;

– підтримки незалежних виробників палива та енергії, які використовують енергоресурси місцевого значення, що забезпечують доопрацювання виснажених родовищ, створюють нові генеруючі потужності в енергетиці і освоюють поновлювані джерела енергії;

– розвитку соціальної інфраструктури та комунально-побутової сфери на частковій основі з виробничими структурами ПЕК;

– участі в розробленні та реалізації програм санації збиткових підприємств ПЕК;

– контролю за дотриманням суб'єктами ПЕК державного та регіонального законодавства, в тому числі в галузі охорони навколишнього середовища.

Висновки. Цілі енергетичної політики, так само як і інструменти їх реалізації, повинні бути розділені і чітко визначені за рівнями управління. Державна енергетична політика повинна відповідати цілям і завданням держави, і, отже, функцією останньої є її виконання. Втілення в життя інвестиційної стратегії у сфері енергетичної політики має забезпечувати вирішення таких завдань:

– збереження найбільш цінних елементів накопиченого науково-технічного потенціалу та його застосування для розвитку вітчизняної промисловості;

– виявлення, розвиток і використання її порівняльних конкурентних переваг і послідовне подолання слабкостей;

– ліквідація сформованих деформацій в енергетичній, внутрішньоенергетичній і виробничій структурах, що виражаються в технічному і технологічному відставанні індустрії;

– насичення внутрішнього ринку вітчизняною продукцією відповідно до обсягу структурного попиту;

– створення власної ніші на світовому ринку для української продукції;

– спрямування регіональної енергетичної політики, що є складовою частиною державного аналогу, на задоволення потреб підприємств регіону;

– створення сукупності інвестиційних програм підприємств регіону, яка визначатиме формування всіх інших функціональних політик регіональних органів управління;

– гарантування того факту, що регіональна енергетична політика створює «своїм» підприємствам протекціоністські умови, зменшуючи конкуренцію;

– впровадження високої ефективності виробництва в якості критерію вибору місцевих підприємств для підтримки, визначення компенсації побічних ефектів інструментом підтримки;

– спрямування регіональної енергетичної політики на підвищення продуктивності праці;

– визнання підтримки місцевих стабільно працюючих підприємств стратегічним напрямом регіональної енергетичної політики на мезорівні.

Основними засобами вирішення завдань є контроль та управління діяльністю суб'єктів ринку енергоресурсів, формування контролюваного державою ринку енергоносіїв, створення умов для залучення інвестицій в ринок енергоресурсів регіону, управління розміщенням енергетичних об'єктів та організація контролю і діагностики їхньої енергетичної, техногенної, екологічної та антитерористичної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Богомолова О.С. Совершенствование организационно-экономического механизма регулирования сектора услуг региональной экономики. *Новые технологии*. 2012. № 2. С. 134–138.
2. Варламов Г.Б. Электроэнергетика та охорона навколишнього середовища. Функціонування енергетики в сучасному світі. *Енергетика: історія, сучасність і майбутнє*. 2016. № 42. С. 127–131.
3. Матеріали засідання антикризового енергетичного штабу. *Урядовий портал*. 2015. URL: <http://www.kmu.gov.ua>. (дата звернення: 24.09.2019)
4. Ширяев А.О. Критерії загальної оцінки ефективності інвестиційних проектів енергетики. *Збірник наукових праць МННЦ ІТiС*. 2012. № 12. С. 95–100.
5. Azzabi A. Manual for Evaluation of Industrial Projects. Vienna: UNIDO, 2006. – 151 p.

6. Bechberger M. Policy differences in the promotion of renewable energies in the EU member states. *Energy Policy*. 2004. V. 32. P. 834–843.
7. Bloomberg new energy finance. Global trends in renewable energy investment:2015 key findings. *Bloomberg new energy finance*. Frankfurt am Main: BNEF, 2015. 16 p.
8. Begun V. “Redundant” forces and means at elimination of consequences of emergency situations: actual problem. *Model.Inform.Technol.* 2009. V. 3. P. 5337–5349.
9. Kurbatova T. Economical mechanisms for renewable energy stimulation in Ukraine. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2014. № 31. P. 486–491.
10. Khatib H. The World Energy Congress 2016. A Review *Energy Policy*. 2010. V. 39. P. 2213–2215.
11. The electricity certificate system 2012. *Swedish Energy Agency*, 2012. Available at:http://www.businesssweden.se/contentassets/0029cd0c75be4a9a96f7f950ba5ae972/et2012_31w.pdf. (access date: 20.09.2019)

References:

1. Bogomolova, O. Improvement of the organizational and economic mechanism for regulating the services sector of the regional economy. *New technology*. 2012. No. 2. S. 134–138.
2. Varlamov G. Electric power industry and environmental protection. In the functioning of energy in the modern world. *Energy: history, present and future*. 2016. No. 42 P. 127–131.
3. Materials of the meeting of the anti-crisis energy staff. *Ministry portal*. 2015. URL: <http://www.kmu.gov.ua>. (date accessed: 24.09.2019)
4. Shiryaev A. Criteria for evaluating the effectiveness of common energy investment projects. *Collection of scientific works of INN ITIS*. 2012. No. 12. S. 95-100.
5. Azzabi A. Manual for Evaluation of Industrial Projects. Vienna: UNIDO, 2006. – 151 p.
6. Bechberger M. Policy differences in the promotion of renewable energies in the EU member states. *Energy Policy*. 2004. V. 32. P. 834–843.
7. Bloomberg new energy finance. Global trends in renewable energy investment:2015 key findings. *Bloomberg new energy finance*. Frankfurt am Main: BNEF, 2015. 16 p.
8. Begun V. “Redundant” forces and means at elimination of consequences of emergency situations: actual problem. *Model.Inform.Technol.* 2009. V. 3. P. 5337–5349.
9. Kurbatova T. Economical mechanisms for renewable energy stimulation in Ukraine. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2014. № 31. P. 486–491.
10. Khatib H. The World Energy Congress 2016. A Review. *Energy Policy*. 2010. V. 39. P. 2213–2215.
11. The electricity certificate system 2012. *Swedish Energy Agency*, 2012. Available at:http://www.businesssweden.se/contentassets/0029cd0c75be4a9a96f7f950ba5ae972/et2012_31w.pdf. (access date: 20.09.2019)